

VRABL.

MARIBORSKI DELAVEC

Neodvisen delavski list za mesto in okolico.

Izhaja vsak dan razen nedelje in praznika ob 3. popoldan.

Posamezna številka stane 10 vinarjev.

Po pošti stane mesečno 3 K 20 v

Uredništvo in upravništvo: Schmidererjeva ulica št. 5. Telefon 3/VI.

Letnik 1.

Maribor, dne 27. decembra 1918.

Štev. 28.

O zmagi orožja.

Karl Renner je v Arb. Ztg. 25. dec. t. l. napisal lep članek, v katerem pravi med drugim: »Ako bi v Brestu Litovskem ne bila odločila železna pest generala Hoffmana, temveč pamet in zmernost, ako bi tedaj zmagovita Nemčija na tleh ležeči ruski narod s svojimi še močnimi rokami dvignila in bratsko postavila poleg sebe, če bi Nemčija in Rusija male narode poleg sebe in v svoji sredi, ki so se uprli proti njima, ako bi jih obdala s svobodo, potem bi ves zapad z Ameriko in Azijo ne bil močen dovolj, da bi mirovno zvezo Evrope (t. j. mir) preprečil ali uničil. Ali zopet je veljala zmaga več ko pravica, nadvlada več ko skupnost... In današnji zmagovalci? Anglija požita nemške kolonije, Italija jugoslovansko-jadransko obal, Jugoslovani zasledajo nemške naselbine na Koroškem in Štajerskem i. t. d. Tu naj povemo sledeče: Mi ugoslovani v splošno nočemo ničesar, kar ni našega. Menda g. Renner ne ve, da je Maribor do polovice slovenski, da so Slovenske Gorice skoro čisto slovenske; tega vendar ne moremo odstopiti radi nemških manjšin.

Kar se tiče Koroške je tudi tako in se ne bomo ozirali na tistih par krajev, ki so bili s silo germanizirani! Mi nočemo maščevanja, a ne moremo nič zato, da je germanizacija nesla tako slabe obresti. Na Koroškem je sploh težko. To je dežela, ki se prav zaprav ne da deliti, ker je enotna gospodarska celota. Zato tudi nikakor ne moremo dati Celovca, gospodarskega centra, kajti to je gospodarski zakon, ki je višji od narodnih zahtev. Sicer pa vemo, da nekateri pametni Nemci-sodeželani bolj želijo ostati pri nas v Jugoslaviji, kakor pa v Nemški Avstriji, ki bo gospodarsko osamljena obsojena na smrt, ako si ne pomaga s prijateljstvom sosedov.

Dalje govori g. Renner, da si avstrijski Nemci, ki so sicer ljubeznivi (?) in pridni, niso znali pridobiti pri drugih nobene ljubezni, to pa za to, ker niso bili svobodni.

Recimo, da je to deloma res, ker v stari Avstriji sploh ni bilo prave svobode. A vendar so bili Nemci še najbolj svobodni, kljub temu pa so delali proti svobodi drugih, na Južnem Štajerskem in Koroškem so nam vzeli še celo jezikovno prostost. In če vsled žilavosti našega naroda še vendar ni germanizacija popolnoma zmagala, potem tudi nimajo tu nobenih državnih pravic, torej mi Jugoslovani ne krademo in ne zasedamo, temveč le iščemo svoje pravice, ker naš narod še vedno prevladuje, manjka mu le zavesti in poguma, ker tisočletno suženjstvo ga je poniževalo in oplašilo. Drugače pa smo proti vsaki aneksiji ozemlja, kjer v resnici ni več na-

šega naroda. Niti ene čisto nemške vasi ne smemo vzeti.

Pojasnilo.

Od g. okrajnega glavarja: Na vprašanja v št. 26 Vašega cenjenega lista usojam si, dati Vam sledeča pojasnila:

Izvoz živil iz Jugoslavije brez dovoljenja je prepovedan. Prevozna dovoljenja izdaja Narodna vlada SHS v Ljubljani; kot prehranilni komisar za Slov. Štajersko pa sem pooblaščen tudi jaz za izstavitev takih dovoljenj.

Za uradnike, ki so dosedaj bivali v Jugoslaviji in se izselijo v Nemško Avstrijo, dajo se po navodilu Narodne vlade izvozna dovoljenja brezpogojno.

Za druga živila se dovoli izvoz:

1. Če stranka živi v Nemški Avstriji, ima pa v Jugoslaviji posestvo. V teh slučajih se količina, ki se za izvoz dovoli, določi po številu oseb, ki jih mora prosilec preživiti. Ta mora pa predložiti občinsko potrdilo:

- a) o številu oseb,
- b) o velikosti posestva v Jugoslaviji.

Izvoz krompirja in žita dovoli se le, če žitni nadzornik potrdi, da je stranka že oddala predpisano množino.

2. Če gre za živila, ki so bila pripeljana iz Ogrske in Hrvatske v naše kraje in katerih radi previsokih cen ne more prevzeti Narodna vlada SHS ali pa naše prebivalstvo.

Za ta živila je Nemška Avstrija odrekla vsako kompenzacijo, ker mora itak plačati fižol po 9—10 K; pšenico do 12 K, moko do 16 K. Ta živila so pri različnih glavarstvih natanko popisana.

Taka živila so že kupila različna podjetja (Krupp, Bleckmann i. t. d.) in so se obvezala, dati tudi primerne kompenzacije. Graška vlada pa je vsako kompenzacijo prepovedala in podjetjem zažugala, da vzame ta živila, če jih kdo kupi za tako visoke cene, in da jih razdeli med ubožnim ljudstvom v Gradcu. Večji del živil je dala Narodna vlada na prosto, izvozne liste pa sem po naročilu moral izstaviti jaz.

3. Pri izvozu jabolk se sporazumno z Narodno vlado daje stranki, ki se izkaže, da je poslala zapovedano množino jabolk določenemu aprovizijskemu odseku, največ v Ljubljano, in sicer po dogovorjenih cenah, najvišja cena K 1.45, izvozni list za enako množino jabolk.

4. Razun pod 1, 2 in 3 označenih slučajev, dovolim pa izdajo izvoznih listov le v najnujnejših potrebah in jako skromnih merah.

Načelo je: dovoljenja se dajo izključno le ljudem, ki neso male množine od sorodnikov ali znancev; prekupovalci pa se kratkoma lo zavrnejo.

Pod to točko spadajo vsi oni slučajji, ki jih je treba videti, da se lahko razumejo. Poročevalec, ki dela v prehranilnem oddelku, mi je danes rekel: Kdor še bede ni poznal, naj bi bil zadnje tri dni v moji sobi, tam bi jo videl na obrazih ljudij, ki so trepetali za par kilogramov jabolk, za par jaje ali nekaj kilogramov moke.

Da se železničarji zgražajo nad temi izvoznimi dovoljenji, se pa čudim. Saj je od ljudij, ki pridejo po izvozna dovoljenja, 70 odstotkov železničarjev iz Dunaja in Gornjega Štajerja, za pretežno večino teh železničarjev pa pridejo podpirati prošnje železničarji iz Maribora!

Ker se je v soboto dognalo, da se je prevažalo blago tudi s ponarejenimi izvoznimi listi, nadalje, da so se prevozniki glede dovoljene množine popravili, ustavilo se je zanj vsako izstavljanje prevoznih listov.

Ker brez stroge kontrole ni možno nadzorovati prometa z živilom, storili so se že potrebni koraki, da se ta kontrola doseže. Narodna vlada v Ljubljani pa se je zaprosila, da da natanka navodila, katere množine živil se lahko privolijo in izvozijo, ter po katerih načelih naj se v prihodnje izdajajo izvozni listi.

Dr. Lajnc.

K temu pojasnilu pripomnimo tole: Ako je g. glavar v naših vprašanjih v št. 25 občutil kako osebno žalitev, nam je tega zelo žal, kajti da bi bil g. glavar kaj delal brez pooblaščenja, na to itak nismo mi lili. Dalje še to: Da se uradnikom, ki se selijo od nas, dovoli, da tudi vzamejo živil seboj, to umejemo; tudi glede dovoljenj onim, ki imajo tukaj posestvo, se v splošno strinjamo. Glede izvoza živil pa, ki prihajajo iz Hrvatske ali Ogrske, se čudimo, da Hrvatska ne bi bila ničesar ukrenila proti izvozu, če niti nam, sodržavljanom, n. pr. na Kranjsko neče bogve kaj poslati. Saj je znano ono o zagrebškem županu. Sicer pa naj bi tukajšnjo glavarstvo kljub vsemu temu tudi za hrvatsko blago prepredila izvoz, kaj za to, ako ga vlada ne more prevzeti, glavno je, da ostane tu, dokler ne dobimo od severa kaj v zameno, kajti ako nemška Avstrija za tako drago blago ne da kompenzacij, in če jih sama niti prav neče, potem je še celo brezmiselnost, dovoliti izvoz. To naj bi bilo povedano naši Nar. vladi. Glede izvoza jabolk smo z odgovorom zadovoljni. Sicer boš v Mariboru dobil malo jabolk kg po 1.45. Mi verjamemo bedi Nem. Avstrije, a verjamemo tudi v našo lastno, zlasti ono naših bratov v Dalmaciji in drugod. Sicer pa velja danes še bolj ko kedaj: »Dam, da mi daš!«

Da so železničarji bili ogorčeni, ni čudno; seveda tisti, ki so odnašali niso bili. Naši pa so

videli, da se dela preko mej, da se izrabljajo dovoljenja in da se še povrh tihotapi. Da se je izvoz z dovoljenji ustavil, odobravamo.

Za pojasnilo pa smo g. glavarju v resnici hvaležni.

Političen pregled.

Medmurje osvobojeno!
Zagreb, 24. t. m. Poverjenišvo za Nar. obrano naznanja, da so naše čete zasedle Nedjeljšče, Čakovec in Prelog ter zasedle mostove na Muri. Povsod vlada red in mir, promet in uprava sta urejena. Podpisan podpolkovnik Kvaternik.

Predsednik Masaryk o jugoslovanskem vprašanju. Praga, dne 23. decembra. V svoji poslanici narodni skupščini čehoslovaški se doti a predsednik Masaryk tudi jugoslovanskega vprašanja ter omenja: »Pričakujemo, da se bodo Rumuni in Jugoslovani sporazumeli glede Banata. Ni mi treba omenjati, da je naše razmerje z Jugoslovani najpristronejšje in narekivano po skupnih bojih. Sesedstvo z Rumuni nam zajamči neposredno občevarje. Naši in jugoslovanski politični krogi so docela preverjeni o nujnosti neposrednega zedinjenja. Avstrijski Nemci zahlevajo dotično ozemlje. Opozorili pa so nas celo Madžari, da prebivajo na tem ozemlju Hrvati in Slovenci. Kadar se bo spor med Italijo in Jugoslavijo poravnal, in upati je, da se poravna, bo stopilo na mesto pangermanizma srednje Evrope medsebojno približanje držav od Baltiškega morja do Adrije. To bo mogočen branik proti Nemčiji, dokler se ne odreče svojemu nagonu po osvajanju. Obenem bo zaščita Rusiji, ki bi bila na ta način ločena od Nemčije. Potrebujemo močno in na federativni podlagi zedinjeno Rusijo, potrebuje jo vsa Evropa. Rusija živi v težki krizi in jaz dvomim o tem, da bi si mogli Rusi pomagati brez pomoči zaveznikov. Kar se tiče Nemcev v naših deželah, je naš program že davno znan.

Vojna odškodnina Italiji? Poroča se, da se Italija bavi z vprašanjem vojne odškodnine, ki jo naj plačajo narodi bivše Avstro-Ogrske. Znašale bi okrog 100 milijard, in plačale naj bi vsi narodi, izvzemši Češko, ki je bila od antante priznana kot antantna zaveznica. Morala naj bi plačati tudi Jugoslavija svoj del. Nam se zdi pač cela stvar pobožna želja Italije, ki ji pa Amerika in tudi druge države ne bodo kar meni nič tebi nič pritrdile, kajti o tem bo tudi odločal šele mirovni kongres.

Pocetni boji v Berlinu. Berlin 24. dec. Danes ob 8. uri zj. so okrog gradu in državnih hlevov, ki jih je zasedla divizija ljudske mornarice, divjali hudi boji; gardna kavalarije je šla proti njim, torej proti gradu in hlevom, na katere so streljali tudi s topovi. Par minut pred 11. uro so mornarji poslali oddelek z belo zastavo, ki naj bi se pogajali s povojnikom gard. Pogajanja so imela za uspeh, da so par minut po 11. uri mornarji začeli posamič, potem pa v manjših oddelkih odhajati. Po kapitulaciji

so gardne čete spet odstranile topove. Mornarji imajo izubo 63 mož, deloma mrtvih, deloma težko ranjenih. Druga poročila pravijo, da je nad 70 mrtvih. Škoda na poslopih je velika.

Mariborske novice.

Prihod dr. Korošca v Maribor. Včeraj ob 12. dop. je prispel dr. Korošec podaljši odsotnosti preko Ljubljane sem. V tem času je bil v Švici, nato v Francoski, kjer je inozemsko javnost in državnike informiral o naših težnjah in zahtevah. V Parizu je na velikem shodu francoskih socializmov govoril o Jugoslovanih; stranka franc. socializmov je najmočnejša v Franciji. Nato se je vrnil preko Italije v Ljubljano, odtod v Belgrad in sedaj je zopet doma — naš ministerski podpredsednik. Na kolodvoru so ga pozdravili dr. Vrstovšek, dr. Lajnsie in v imenu vojaštva polkovnik 26. polka. Dr. Korošec je odgovoril, da je ponosen na Maribor, na naše delo in našo disciplino. Posebej se je zahvalil našim vojakom. Opomnil je, da je treba še dosti dela, da osvobodimo naše brate v Primorju in na Goriškem. Nato se je z avtomobilom odpeljal na dom.

Imenovanje. G. dr. Lajnsie, vodja mariborskega okrajnega glavarstva, je imenovan za vladnega tajnika. Čestitamo!

Železničarji! V soboto 28. t. m. popoldne ob 5. uri se vrši v Narodnem domu zborovanje železničarske organizacije. V nedeljo se vrši ustanovni shod železničarske organizacije ob 7. uri zvečer. Mogoče pa je, da se vrši nekoliko prej.

Ustanovni občni zbor jugosl. soc. dem. stranke, se vrši, kakor je bilo dogovorjeno v nedeljo 29. t. m. ob 1/3. popodne v mali dvorani Nar. doma.

Manifestacijske razglednice ter narodni znaki SHS se prodajajo v trgovinah Weixl na Glavnem trgu in Gosposki ulici.

G. škof je imel skrito orožje. Pod tem naslovom je priobčil Vaš cenjeni list z dne 18. decembra t. l. notico, v kateri se trdi, da bi Prevzvišeni ne bil upošteval odredb N. V. radi oddaje orožja. Vsebinsko shranjenih predmetov v stari gimnaziji je že pojasnil g. general Maister. Resnici na ljubo, ker ne zadene v tem oziru Prevzvišenega nobena krivda, konstatiram javno, da je Prevzvišeni takoj, ko je dovolil shraniti predmete, meni kot članu N. S. zaupal vse, kar je vedel v tem oziru. Prevzvišeni je torej postopal popolnoma korektno. Blagovolite to pojasnilo objaviti, ker ni potreba, da bi se delala komu krivica. S spoštovanjem Dr. Karl Vrstovšek, poverjenik za uk in bogočastje. — Ne mislimo se spuščati v debato radi te zadeve, ker je končno premalo važna; povemo le še, da bi kot demokrati objavili tudi tako pojasnilo, ki bi ga bil Prevzvišeni sam vposlal, četudi smo tako »nizki«. Krivice seveda ne mislimo nikomur delati. Ob tej priliki pa še vprašamo, zakaj ni bilo pojasnilo gosp. generala Maistra vposlano tudi nam?

Izvažanje prepovedano. Narodna vlada v Ljubljani razglasa: § 1. Izvoz živeža in drugih potrebščin čez mejo Jugoslavije je prepovedan. § 2. Prestopke te prepovedi kaznujejo politična okrajna oblastva in sicer z globo 5000 K ali pa z zaporom do treh mesecev. Zaplenjeno blago zapade državi. § 3. Odredba velja od dneva razglasitve.

Železniška nesreča na celjskem kolodvoru. V ponedeljek okrog 1/6. ure zvečer je poštni vlak št. 32 porazil 8 ljudi, osmi je včeraj umrl. Povzeleni so bili 4 moški, 3 ženske in 1 dvanajstleten deček; med moškimi neki nadporočnik. Vzrok nesreče še ni popolnoma znan.

Krivi pa so bojda tudi ponesrečenci sami, ker niso na pravi strani izstopili, tako da jih je prihajajoči vlak na ozkem prostoru zgrabil. Bilo je temno in dež je lil. Preiskava bo dognala, ali je morda tudi postajno vodstvo odgovorno za to grozno nesrečo.

Poročnik Gugl umrl. Ta poročnik, ki je bil ob razorožitvi mariborske zelene garde vsled upiranja obstreljen, je včeraj umrl.

Inserate za novoletna voščila trgov. tvrdk in obrtnikov sprejemamo do ponedeljka dopoldne v tiskarni in pri trgovini Weixl.

Prvi mariborski bioskop. V soboto, dne 28./XII.—3./I. 1919. najboljši film, kaj takega še ni bilo tukaj. »Kneginja iz Beranje«, »Pesem ljubezni in trpljenja« v 6 dejanjih. V glavni ulogi Stella Harf.

Razne novice.

Državni otroci. Avstrijski generali so se na vse načine trudili rešiti iztrohnelo in bolno Avstrijo pred polomom, skušali so v raznih naredbah povzdigniti moralni nivo razuzdane armade, ki je posebno v Vidmu slavila pravcate orgije razuzdanosti. Poznat je trpkí socialni položaj takozvanih ženskih pomožnih sil, na katere je zrl priprost vojak z zaničevanjem in preziranjem. Te sile so mnogokje in večinoma služile vse drugačnim namenom kot so bile določene. Posledice so se kmalu pokazale in vrhovno poveljstvo je bilo primorano izdati obširne, nekake socialne odredbe v zaščito teh nesrečnic. Uvedli so sistem nadzornic, ki pa seveda niso odgovarjale socialnemu duhu sedanje dobe. Dalje so določili, da prevzame država nezakonske otroke teh žrtv v državno oskrbo. Oficir, ki je imel vidne posledice kakega razmerja, ni potreboval ničesar drugega, kakor da je podpisal kratko izjavo očetovstva in ženska pomožna sila je potem romala na Dunaj, kjer je oddala svoje dete — v državno otročnico. Avstrija pač je imela skrbeče srce za povzdigo čvrstega naraščaja.

Juraj Gredlič, brivec v Tegetthoffovi ul. št. 22 je zopet začel s svojo staro slovensko brivnico in se priporoča jugoslovanskemu občinstvu. 5-4

Invalid najde takoj primerno službo. Oglasi se naj v uredništvu našega lista.

Ugodna prilika! Večja množina slovenskih trakov, finih možkih sraj, več novih močnih vreč je na prodaj. V. Weixl, Maribor, Glavni trg 22.

A. Vertnik

trgovina z mešaním blagom in premogom
Sodnijska ulica 17

se priporoča občinstvu.

Slovenske gostilne v Mariboru:
Kirbiš v Vitrijski ulici. Narodni dom, Meden in Golec na Tegetthoffovi cesti, ter Rapoc na Tržaški cesti.

Urar **Franjo Bureš**, Tegetthoffova cesta 39 prevzame vsa popravila.

Zaloga vsakovrstnih oblek za moške in fante v veliki izbiri po zmerni ceni. Točno izdelovanje po meri.

Ignac Božič, krojač, Tegetthoffova cesta št. 34

Trgovina s papirjem
Ivanka Weixl, gospodska ulica 33 priporoča novoletne razglednice, papir in druge pisarniške ter šolske potrebščine.